

**Uchwała Rady Młodych Naukowców nr 1/2020
z dnia 9 stycznia 2020 r.
w sprawie ewaluacji szkół doktorskich**

Na podstawie § 3 pkt 1 i 2 Zarządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 października 2018 r. w sprawie powołania zespołu doradczego – Rady Młodych Naukowców (Dz. Urz. MNiSW z 2018 r. poz. 50) Rada Młodych Naukowców uchwała, co następuje:

§ 1

Rada Młodych Naukowców docenia **znaczny stopień autonomii jednostek naukowych w zakresie kształcenia doktorantów**. Mając na względzie specyfikę różnych obszarów dziedzin naukowych i artystycznych, znaczna elastyczność w odniesieniu do możliwości kształtowania programów nauczania oraz organizacji szkół doktorskich jest właściwym rozwiązaniem. Pozwala to także na wprowadzanie w tych szkołach bieżących, innowacyjnych i projakościowych rozwiązań bez konieczności częstych nowelizacji ustawowych. Autonomia w tym zakresie daje z jednej strony możliwość stworzenia wysokiej jakości szkoły doktorskiej, z drugiej jednak strony niesie ona ze sobą także zagrożenie przyjęcia przez niektóre podmioty rozwiązań nie dających możliwości efektywnego kształcenia młodych naukowców i budowania wśród nich kompetencji niezbędnych do uzyskania stopnia doktora.

§ 2

Ewaluacja szkół doktorskich w ocenie Rady Młodych Naukowców **musi stanowić systemowe rozwiązanie wykluczające niskiej jakości szkoły doktorskie** z polskiego systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz **stymulujące wszystkie podmioty do projakościowych zmian** w szkołach doktorskich. Powinna być ona niezbędnym narzędziem w tworzeniu optymalnych warunków do rozwoju kompetencji badawczych oraz innych kompetencji odpowiadających 8 poziomowi Polskiej Ramy Kwalifikacji wśród kształconych doktorantów.

§ 3

Postulujemy, aby **ocena dokonana w drodze ewaluacji szkół doktorskich była jawna**. Ocena ta, wraz z jej uzasadnieniem powinna być publikowana w Biuletynie Informacji Publicznej MNiSW oraz innych stronach MNiSW poświęconych kształceniu doktorantów celem promowania najlepszych rozwiązań w gronie kandydatów i samych podmiotów prowadzących szkoły doktorskie.

§ 4

Pragniemy dodatkowo w swoim stanowisku przedstawić **wstępne rekomendacje** w zakresie rozszerzenia i uszczegółowienia kryteriów ewaluacji szkół doktorskich, które zostaną określone w projektowanym rozporządzeniu w tej sprawie. Delegację do wydania tego rozporządzenia zawiera przepis art. 263 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (zwanej dalej Ustawą). Naszym zdaniem ogólne kryteria, wymienione w art. 261 Ustawy powinny być rozwinięte w oparciu o zastosowanie odpowiednich wskaźników – zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym. Wskaźniki te powinny być elementem raportu samooceny dając cenny materiał do analizy oraz stanowić podstawę oceny zespołu przeprowadzającego ewaluację szkoły doktorskiej. Szczegółowe założenia i propozycje zawarto w załączonym do niniejszej uchwały stanowisku.

§ 5

Uchwałę otrzymują Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Komisja Ewaluacji Nauki oraz Krajowa Reprezentacja Doktorantów.

Załącznik do uchwały nr 1/2020 z dnia 5 stycznia 2020 r.

**Stanowisko Rady Młodych Naukowców
w zakresie założeń do ewaluacji szkół doktorskich.**

CZĘŚĆ I – KRYTERIA EWALUACJI SZKÓŁ DOKTORSKICH

§ 1

W odniesieniu do kryterium **adekwatności programu kształcenia oraz indywidualnych planów badawczych do efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 8 PRK oraz ich realizację** (art. 261 pkt 1 Ustawy) proponujemy, by w jego ramach oceniane były następujące elementy:

- 1) Zapewnienie kształcącym się w szkołach doktorskich zajęć dydaktycznych przeznaczonych wyłącznie dla tych szkół, bez łączenia ich z kształceniem studentów. Uważamy, że uczelnie wyższe nie powinny łączyć oferty dydaktycznej dla studentów i doktorantów w zakresie kursów o charakterze ogólnym;
- 2) Efekty uczenia się i program kształcenia w szkole doktorskiej – ocena prawidłowości przypisania efektów uczenia się oraz jakości oferowanego programu kształcenia w odniesieniu do kwalifikacji na poziomie 8 PRK;
- 3) Spełnienie przez szkołę doktorską standardów przewidzianych dla 8 poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji, w tym adekwatność zakładanych efektów uczenia się. Naszym zdaniem element ten powinien być oceniany przez ekspertów Komisji Ewaluacji Nauki (KEN) w formie odrębnego dokumentu.
- 4) Wynik badania opinii doktorantów w odniesieniu do (1) adekwatności programu kształcenia oraz (2) indywidualnych planów badawczych do efektów uczenia się, założonych w szkole doktorskiej.

§ 2

Proponujemy, by w ramach kryterium **sposobu weryfikacji efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 8 PRK** (art. 261 pkt 2 Ustawy) oceniane były:

- 1) Sposób przeprowadzania weryfikacji efektów uczenia się, w tym adekwatność przyjętego sposobu weryfikacji dla poszczególnych efektów uczenia się;
- 2) Wdrożenie i realizacja w szkole doktorskiej uznawalności efektów uczenia się oraz kwalifikacji zdobytych poza programem szkoły doktorskiej.

§ 3

Naszym zdaniem, w odniesieniu do kryterium **kwalifikacji nauczycieli akademickich lub pracowników naukowych prowadzących kształcenie w szkole doktorskiej**; (art. 261 pkt 3 Ustawy) oceniane powinny być:

- 1) Dorobek naukowy kadry akademickiej kształcącej doktorantów w zakresie danej dyscypliny naukowej. Dorobek ten powinien być oceniany w korelacji do ogólnych zasad ewaluacji jakości działalności naukowej (Rozdział 3 Ustawy);
- 2) Posiadanie przez szkołę dokorską systemu oceny kwalifikacji kadry kształcącej przez doktorantów oraz jakość i wpływ tego systemu na dobór kadry;
- 3) System oceny kwalifikacji kadry powinien dopuszczać oraz uwzględniać także kadre spoza grona nauczycieli akademickich oraz pracowników naukowych. Należy podkreślić, że 8 poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji zawiera również kompetencje, które powinny być rozwijane u doktorantów przez wyspecjalizowaną kadre oraz szkoleniowców spoza wymienionego grona (np. języki obce, tzw. umiejętności miękkie itd.). Do oceny kadry niebędącej nauczycielami akademickimi, czy też pracownikami naukowymi nie mogą być stosowane kryteria dorobku naukowego. Podstawę oceny powinny stanowić oceny/opinie samych doktorantów oraz ocena ekspercka adekwatności posiadanego doświadczenia i kwalifikacji tej kadry (np. ukończone kursy dydaktyczne) do możliwości osiągnięcia przez doktorantów zakładanych efektów uczenia się.

§ 4

W odniesieniu do kryterium **jakości procesu rekrutacji** (art. 261 pkt. 4 Ustawy) proponujemy, aby oceniane były następujące elementy:

- 1) Istnienie mechanizmów wyłączających potencjalnego opiekuna naukowego kandydata na doktoranta z postępowania rekrutacyjnego;
- 2) Zapewnienie jawności składu komisji przeprowadzającej postępowanie rekrutacyjne;
- 3) Zapewnienie jawności kryteriów oceny kandydatów w postępowaniu rekrutacyjnym;
- 4) Istnienie obowiązku przeprowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej z kandydatem w toku postępowania rekrutacyjnego. Ponadto, naszym zdaniem walorem powinna być także możliwość przeprowadzania z kandydatami rozmów kwalifikacyjnych na odległość, przy użyciu elektronicznych środków komunikacji umożliwiających najlepszym kandydatom zagranicznym uczestniczenie w procesie rekrutacji;
- 5) Odsetek kandydatów będących absolwentami szkół wyższych innych, niż podmiot (podmioty) prowadzący szkołę dokorską;
- 6) Sposób promowania przez podmiot (podmioty) prowadzący szkołę dokorską rekrutacji, w tym promocja w zagranicznych kanałach informacyjnych;
- 7) Zapewnienie pełnej dokumentacji dotyczącej postępowania rekrutacyjnego w języku angielskim oraz rozmowy kwalifikacyjnej w języku angielskim.

§ 5

Proponujemy, by kryterium **jakości opieki naukowej lub artystycznej i wsparcia w prowadzeniu działalności naukowej lub artystycznej** oceniane było według następujących wskaźników:

- 1) Wynik badania ankietowego przeprowadzanego wśród absolwentów szkół doktorskich (jeśli w danej szkole doktorskiej doszło do realizacji pełnego cyklu kształcenia), uwzględniającego poziom satysfakcji z opieki i wsparcia w prowadzeniu działalności naukowej;
- 2) Istnienie w szkole doktorskiej kryteriów weryfikacji kandydatów na promotorów oraz ich jakość;
- 3) Odsetek: (a) doktorantów, których obrona pracy doktorskiej odbyła się w okresie kształcenia w szkole doktorskiej, (b) doktorantów, których obrona pracy doktorskiej odbyła się przed zakończeniem 4-letniego cyklu kształcenia w szkole doktorskiej, (c) doktorantów, którzy nie przystąpili do obrony pracy doktorskiej pomimo ukończenia okresu kształcenia w szkole doktorskiej, (d) odsetek negatywnych recenzji rozpraw doktorskich przygotowanych przez doktorantów szkoły doktorskiej.

§ 6

W odniesieniu do kryterium **rzetelności przeprowadzania oceny śródkresowej** postulujemy ocenę następujących wskaźników:

- 1) Odsetek doktorantów, którzy przystąpili do obrony pracy doktorskiej po pozytywnie zakończonej ocenie śródkresowej;
- 2) Sposób realizacji ustawowego wymogu jawności oceny śródkresowej wraz z uzasadnieniem;
- 3) Kryteria doboru składu komisji oceny śródkresowej;
- 4) Istnienie dodatkowych mechanizmów zwiększających transparentność procesu oceny śródkresowej (np. rola samorządu doktorantów);
- 5) Wyniki badania opinii doktorantów na temat rzetelności przeprowadzania oceny śródkresowej podczas spotkania z ekspertami zespołu dokonującego ewaluacji.

§ 7

Naszym zdaniem, kryterium **umiędzynarodowienia** objąć powinno następujące elementy oceny:

- 1) Odsetek doktorantów zagranicznych;
- 2) Istnienie w szkole doktorskiej mechanizmów zachęcających doktorantów do mobilności naukowej. Mechanizmy te mogą manifestować się uwzględnieniem w regulaminach szkół doktorskich instrumentów wsparcia mobilności doktorantów oraz istnieniem w szkole doktorskiej oferty wymiany naukowej i staży zagranicznych dla doktorantów;

- 3) Odsetek doktorantów, którzy wzięli w toku kształcenia udział w przynajmniej trzymiesięcznym stażu naukowym w innej, niż macierzysta, krajowej lub międzynarodowej jednostce naukowej;
- 4) Nawiązana współpraca międzynarodowa w zakresie kształcenia doktorantów i jej wdrożenie;
- 5) Publikacje przygotowane przez doktorantów w ramach współpracy z zagranicznymi jednostkami naukowymi;
- 6) Prowadzenie w szkole doktorskiej kształcenia w językach obcych;
- 7) Odsetek obcojęzycznych publikacji doktorantów;
- 8) Udział doktorantów w konferencjach międzynarodowych.

§ 8

Proponujemy, by kryterium **skuteczności kształcenia doktorantów** dotyczyło następujących elementów:

- 1) Odsetek doktorantów przystępujących do oceny śródkresowej w stosunku do doktorantów, którzy podjęli kształcenie w szkole doktorskiej;
- 2) Odsetek doktorantów uzyskujących pozytywną ocenę śródkresową;
- 3) Odsetek doktorantów, którzy ukończyli kształcenie w szkole doktorskiej uzyskując stopień doktora: (a) w nominalnym okresie kształcenia, (b) po uzyskaniu rocznego przedłużenia, (c) po uzyskaniu dwuletniego okresu przedłużenia;
- 4) Odsetek doktorantów, którzy zostali skreśleni z listy uczestników szkoły doktorskiej w związku z nieprzygotowaniem rozprawy doktorskiej w terminie;
- 5) Odsetek doktorantów, którzy przedstawili punktowaną publikację naukową przed oceną śródkresową.

W kryterium tym proponujemy także rozważyć możliwość wykorzystania systemu ELA (Ogólnopolski system monitorowania Elektronicznych Losów Absolwenta) do badania mediany wynagrodzenia absolwentów szkoły doktorskiej (jeśli doszło do zakończenia okresu kształcenia w danej szkole) w okresie 4 lub 5 lat po uzyskaniu stopnia doktora.

CZĘŚĆ II – UWAGI KOŃCOWE

§ 9

Postulujemy, aby ocena ekspercka w ramach ewaluacji wyczerpująco wykorzystywała ustalone w projektowanym rozporządzeniu kryteria oraz opierała się na nich. Uważamy, że tylko pełna charakterystyka szkoły doktorskiej, uwzględniająca wszystkie proponowane kryteria pozwoli na pełną realizację administracyjnych zasad budzenia zaufania do organów władzy publicznej (art. 8 KPA) oraz przekonywania (art. 11 KPA).

§ 10

Rada Młodych Naukowców dostrzega także duże zróżnicowanie szkół doktorskich stworzonych w wyniku ostatniej reformy. Wynika ono nie tylko z różnorodności obszarów naukowych reprezentowanych w szkołach doktorskich, ale także z rozwiązań organizacyjnych przyjmowanych w odpowiedzi na zróżnicowaną strukturę szkół, która często zależy od liczby dyscyplin w nich reprezentowanych. W związku z tym uważamy, że liczba dyscyplin powinna wpływać na wielkość zespołu eksperckiego powoływanego do przeprowadzenia ewaluacji oraz zakres jego kompetencji.

Naszym zdaniem optymalnym rozwiązaniem dla wielodyscyplinowych szkół doktorskich powinna być obecność przedstawiciela każdej z reprezentowanych w szkole dyscyplin w składzie zespołu oceniającego. W związku z tym, w odniesieniu do składu zespołu oceniającego proponujemy **od 5 do 7 ekspertów** reprezentujących dyscypliny właściwe dla danej szkoły doktorskiej oraz przewidzianych ustawowo **eksperta zagranicznego i doktoranta**. Natomiast w odniesieniu do szkół, w których jest reprezentowane więcej niż 7 dyscyplin wymogiem minimum powinna być **obecność minimum jednego eksperta z każdej z reprezentowanych w szkole doktorskiej dyscyplin naukowych**.

Postulujemy także, aby w przypadku powoływania ekspertów przez KEN brano pod uwagę **nie tylko dorobek naukowy**, ale także **doświadczenie w odniesieniu do kształcenia doktorantów i zarządzaniem tym procesem**, udokumentowaną dotychczasową **międzynarodową mobilność naukową w wiodących ośrodkach naukowych** pozwalającą na wzbogacenie zaleceń dobrymi praktykami z innych jednostek oraz krajów. Jednocześnie postulujemy, aby osoby, które nie mogą sprawować opieki promotorskiej w związku z art. 190 ust. 6 pkt. 6 Ustawy nie powinny także pełnić funkcji eksperta.

§ 11

W odniesieniu do wymogów dotyczących treści i sposobu przeprowadzania raportu samooceny proponujemy, aby w przypadku szkół doktorskich prowadzących kształcenie w różnych dyscyplinach naukowych podmiot (podmioty) je prowadzący precyzowały, **co stanowi płaszczyznę integracji doktorantów różnych dyscyplin w obrębie jednej szkoły doktorskiej oraz jak spełniony został wymóg interdyscyplinarności kształcenia doktorantów**. W ocenie Rady Młodych Naukowców ma to służyć eliminowaniu rozwiązań powielających poprzednie nieefektywne modele wydziałowych studiów doktoranckich.

§ 12

Postulujemy także, by podczas wizytacji ekspertów KEN w szkole doktorskiej obowiązkowo odbywało się **spotkanie zespołu eksperckiego z doktorantami kształcącymi się w szkole doktorskiej**. W przypadku szkół prowadzących kształcenie w wielu dyscyplinach naukowych spotkania te powinny odbywać się także w obrębie poszczególnych grup dyscyplin naukowych. W celu zagwarantowania doktorantom możliwości nieskrępowanego wyrażania

swoich opinii w spotkaniu nie powinni uczestniczyć przedstawiciele podmiotu (podmiotów) prowadzącego szkołę doktorską.

Uważamy również, że analogicznie, **komisja ekspercka powinna spotkać się w toku wizytacji z wybranymi promotorami** w celu uzyskania opinii dotyczących funkcjonowania szkoły doktorskiej.

§ 13

Uważamy, że w składzie zespołu dokonującego ewaluacji szkół doktorskich powinien znaleźć się **młody naukowiec posiadający stopień doktora** (w rozumieniu definicji art. 360 ust. 2 Ustawy) i udokumentowanymi osiągnięciami naukowymi. Ekspert ten w naszej ocenie mógłby w szczególny sposób być cennym członkiem zespołu pod kątem oceny adekwatności programów kształcenia oraz całościowego modelu rozwiązań danej szkoły doktorskiej wspierających doktorantów w skutecznym uzyskaniu stopnia doktora.

§ 14

Rada Młodych Naukowców postuluje, aby podstawą każdej kolejnej oceny danej szkoły doktorskiej było spełnienie zaleceń oraz wprowadzenie zmian projakościowych eliminujących zastrzeżenia zawarte w poprzedniej ocenie.

Jednocześnie, w związku z brakiem ustawowej możliwości wystawienia w toku ewaluacji szkoły doktorskiej oceny warunkowej, postulujemy, aby każda szkoła doktorska, która uzyskała pozytywną ocenę była **zobowiązana do przygotowania raportu** w przeciągu roku od zakończenia oceny **w odniesieniu do działań podjętych w zakresie uwag zespołu oceniającego**. Raport ten powinien być opiniowany przez KEN, a w przypadkach budzących wątpliwości przekazywany Ministrowi celem podjęcia decyzji o zasadności ponownej ewaluacji na wniosek ministra (zgodnie z art. 259 ust. 3 Ustawy).

§ 15

System ewaluacji szkół doktorskich oraz przyjęte kryteria powinny zostać poddane ocenie eksperckiej i ewaluacji po zakończeniu pierwszego cyklu ocen szkół doktorskich, które rozpoczęły kształcenie doktorantów w roku akademickim 2019/20 celem ich optymalizacji.

Przewodniczący Rady Młodych Naukowców

dr Piotr Wojtulek